

Rapport:
**Strategi för PTS medverkan i
arbetet med regional tillväxt
och landsbygdsutveckling**

2014-2020

Uppdaterad 2019-05-15

Strategi för PTS medverkan i arbetet med regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Strategi för PTS medverkan i arbetet med regional tillväxt och landsbygdsutveckling

2014-2020, Uppdaterad 2019-05-15

Rapportnummer

PTS-ER-2019:12

Diarienummer

19-2140

ISSN

1650-9862

Författare

Stina Levin, Joakim Sjunnesson, Maria Sörman, Oscar Holmgren, Erik Gustafsson, Marielle Sjögren, Karin Lodin, Henrik Tibbling, Pär Lindberg, Fredrika Hed-Rosén och Kristina Lindbom.

Post- och telestyrelsen

Box 5398

102 49 Stockholm

08-678 55 00

pts@pts.se

www.pts.se

Innehåll

Sammanfattning	4
1 PTS strategi	6
1.1 Bakgrund, syfte och behov av revidering	6
1.2 Inriktning för PTS strategi	7
1.3 Kort om PTS verksamhet	8
Figur 1. Hållbar tillväxt	12
2 Område elektronisk kommunikation	13
2.1 Arbete med koppling till regional tillväxt och landsbygdsutveckling	13
2.1.1 Betydelsen av digital infrastruktur	13
2.1.2 Främjande av bredbandsutbyggnad och mobiltäckning	13
2.1.3 Samordnad användning av bredbandsstöd	15
2.1.4 Funktionen regionala bredbandskoordinatorer	16
2.1.5 Bredbandsfrämjande genom regionala och lokala strategier	17
2.1.6 Främjandearbete via intresseorganisationer	18
2.1.7 Vägledningar, utbildningar och övningar	18
2.1.8 Data och analys	20
2.1.9 Insatser för robusta och driftsäkra nät och tjänster	21
Figur 2. Statens, operatörernas och användarnas ansvar för driftsäkerheten i nät och tjänster	23
2.1.10 Främjande av utbyggnad genom konkurrensreglering och särskilda uppdrag	25
2.1.11 Utbyggnadslagen och Utbyggnadsportalen	26
2.2 Samverkan med aktörer på nationell, regional och lokal nivå	26
2.2.1 Bredbandsforum	27
2.2.2 Samverkan mellan myndigheter	27
2.2.3 Telekommunikationsövningar med mera	28
2.2.4 Samverkan gällande bredbandsstöd	28
2.2.5 Samverkan kopplat till funktionen regionala bredbandskoordinatorer	28
2.2.6 Utbildningssatsningar på nationell, regional och lokal nivå	29
2.2.7 Analysgruppen för regional tillväxt och attraktionskraft	29
2.2.8 Samråd och dialogmöten	29
3 Post- och grundläggande betaltjänster	31
3.1 Arbete med koppling till regional tillväxt och landsbygdsutveckling	31
3.1.1 Betydelsen av betaltjänster och paketleveranser för e-handeln	31
3.1.2 PTS insatser på postmarknaden	31
3.1.3 PTS insatser för tillgången till grundläggande betaltjänster	33
3.2 Samverkan med aktörer på nationell, regional och lokal nivå	35
3.2.1 Post	35
3.2.2 Grundläggande betaltjänster	36
4 Framåtblick	37
4.1 Tydligare styrning behövs i arbetet med regional tillväxt och landsbygdsutveckling kopplat till PTS verksamhet	37
4.2 PTS arbete i utvecklingen mot ett hållbart digitaliserat samhälle	37

Sammanfattning

I denna strategi redogör Post- och telestyrelsen (PTS) för hur myndigheten medverkar i det regionala tillväxtarbetet samt i arbetet med landsbygdsutveckling 2019-2020. Genom instruktion, regleringsbrev, regeringsuppdrag och andra insatser deltar PTS i samverkan och tillhandahåller verktyg som bidrar till att främja tillväxt på den regionala nivån respektive främja utveckling av Sveriges landsbygder.

PTS arbetar för att alla i Sverige ska ha god tillgång till samhällsviktiga infrastrukturer och tjänster inom områdena elektroniska kommunikationer och post- och grundläggande betaltjänster. PTS arbetar också för att nämnda infrastrukturer och tjänster ska vara tillgängliga för alla användare. De samhällsviktiga infrastrukturerna och tjänsterna har stor betydelse för hur attraktiv en miljö är att bo, verka och vistas i.

I strategins kapitel 2 och 3 ges exempel på PTS nuvarande och kommande aktiviteter inom området elektronisk kommunikation respektive post- och grundläggande betaltjänster som bidrar till regional tillväxt och landsbygdsutveckling. En sammanfattning i punkter över PTS prioriterade aktiviteter inom ramen för strategin i syfte att verka för god tillgång till samhällsviktiga infrastrukturer och tjänster inom myndighetens verksamhetsområden redovisas nedan:

PTS aktiviteter inom område elektronisk kommunikation

- Främjande av bredbandsutbyggnad och mobiltäckning (generellt uppdrag) inklusive konkretisering av insatser för bredbandsstöd
- Data och analys
- Insatser för robusta och driftsäkra nät och tjänster

PTS aktiviteter inom område post- och grundläggande betaltjänster

- Analys, reglering och tillsyn av den samhällsomfattande posttjänsten
- Främjandeinsatser gällande grundläggande betaltjänster (inklusive fördelning av medel)

Dialog och övrig samverkan med nyckelaktörer på regional och lokal nivå, så som regioner, länsstyrelser och kommuner, ges i detta sammanhang högsta prioritet.

PTS har i remissrundan av myndighetens utkast till uppdaterad strategi fått in många bra synpunkter från remissinstanserna av vilka flertalet har föranlett tillägg och förtydliganden till det tidigare utkastet. Andra bra synpunkter som

Strategi för PTS medverkan i arbetet med regional tillväxt och landsbygdsutveckling

kommit in, som förutsätter en större genomarbetning av PTS tidigare strategi, kommer i stället att beaktas i samband med framtagandet av en ny strategi.

Avslutningsvis i kapitel 4 redogörs för hur PTS nu och fortsättningsvis är en viktig förutsättningsskapande aktör i utvecklingen mot ett hållbart digitaliserat samhälle.

1 PTS strategi

1.1 Bakgrund, syfte och behov av uppdatering

PTS fick 2014 i uppdrag av regeringen att ta fram en långsiktig strategi som ska vägleda och utveckla myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet och EU:s sammanhållningspolitik under perioden 2014-2020.¹ I uppdraget betonades även vikten av att statliga myndigheter med ett utpekat ansvar att medverka i det regionala tillväxtarbetet, i sin verksamhetsplanering ska ha insatser som bidrar till att målen i de regionala utvecklingsstrategierna och det regionala tillväxtarbetet beaktas.

PTS strategi ska grunda sig på en eller flera av prioriteringarna i den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020². Frågor som rör hållbar regional tillväxt bör beaktas. Strategin ska vidare beskriva hur PTS samverkan med regionalt utvecklingsansvariga aktörer kan utvecklas och därigenom tydliggöra denna samverkan. Strategin ska även redogöra för hur PTS samverkan med andra nationella myndigheter kan utvecklas i förhållande till regionalt utvecklingsansvariga aktörer. Den ska även beskriva i vilka avseenden som regionala prioriteringar och utvecklingsstrategier beaktas.

Under 2018 fick Tillväxtverket flera uppdrag gällande landsbygdsutveckling med utgångspunkt i regeringens proposition ”*En sammanhållen landsbygds politik för Sveriges landsbygder*”.³ PTS är en av de statliga myndigheter som pekats ut att delta i Tillväxtverkets arbete enligt dessa uppdrag.

I förordningen om regionalt tillväxtarbete finns bestämmelser om myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.⁴ Enligt denna förordning ska statliga myndigheter löpande informera den som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet om pågående och planerade verksamheter som har betydelse för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet. Tillväxtverket som har till uppgift att följa upp statliga myndigheters regionala tillväxtarbete rekommenderar att myndigheterna gör en ”självanalys” med avseende på förordningen och bland annat ser över sina respektive strategier för medverkan i det regionala tillväxtarbetet.⁵

¹ Regeringsbeslut 28 maj 2014, N2014/2501/RT.

² N2014/2502/RT.

³ N2018/04123/HL.

⁴ Förordning (2018:583) om regionalt tillväxtarbete.

⁵ *Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet*, Tillväxtverket, september 2018, dnr Ä 2018-165.

Därtill har ansvaret för regional utveckling förändrats. Från och med januari 2019 är Sveriges samtliga landsting regionalt utvecklingsansvariga.⁶

PTS strategi från 2015 behöver nu uppdateras eftersom aktiviteterna som lyfts fram i strategin har genomförts och nya aktiviteter och förutsättningar har tillkommit som inte finns med eller omnämns i den tidigare strategin.⁷

Syftet med PTS uppdaterade strategi för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet och arbetet med landsbygdsutveckling, är att för nyckelaktörer på regional och lokal nivå, synliggöra myndighetens pågående och kommande arbete med att skapa förutsättningar för tillväxt och utveckling och därigenom ett hållbart digitaliserat samhälle inklusive att upparbeta en stadigvarande dialog med de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna.

1.2 Inriktning för PTS strategi

Den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020 utgår från fyra prioriteringar⁸. PTS uppdaterade strategi för myndighetens medverkan i regionalt tillväxtarbete samt i arbetet med landsbygdsutveckling utgår i likhet med den förra strategin från Prioritering 2 – Attraktiva miljöer och områdena *Tillgänglighet genom informationsteknik* samt *Kommersiell och offentlig service* eftersom denna prioritering och dessa områden bäst speglar det arbete som PTS utför inom sina verksamhetsområden elektronisk kommunikation samt post- och grundläggande betaltjänster.

De flesta av PTS uppdrag har en nationell inriktning. PTS bidrar på så sätt indirekt till att skapa förutsättningar för regional tillväxt och landsbygdsutveckling. I uppdragen samverkar PTS såväl med nationella som regionala och lokala aktörer. I och med att det regionala utvecklingsansvaret nu har gått över till regionerna i hela Sverige bör ökad samverkan ske med regionerna i de frågor som berör regional utveckling och tillväxt.

Som exempel på ett uppdrag med regional inriktning kan nämnas PTS arbete med att främja tillgången till grundläggande betaltjänster.

PTS genomför också aktiviteter som riktar sig mot kommuner, i samverkan med den regionala nivån, genom de regionala bredbandskoordinatorerna. Ett exempel på det är utbildningar om bredband för representanter från kommuner och vägledning till kommuner om deras roller på

⁶ <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/regional-tillvaxtarbete/utvecklingsansvariga-aktorer.html> (2019-01-09).

⁷ PTS strategi från 2015 återfinns i myndighetens rapport PTS-ER-2015:17.

⁸ De fyra prioriteringarna rör Innovation, företagande och entreprenörskap, Attraktiva miljöer, Kompetensförsörjning samt Internationellt och gränsöverskridande samarbete.

bredbandsmarknaden. Vidare sker en kontinuerlig samverkan med den regionala nivån genom de regionala bredbandskoordinatorerna och det sekretariat som ska ge stöd till dessa koordinatörer som PTS ansvarar för.

Flera av PTS verksamheter har anpassats utifrån regionala förutsättningar. Ett exempel på det är PTS årliga underlag till Statens Jordbruksverks (Jordbruksverkets) marknadsanalys gällande områden som saknar kommersiella förutsättningar för bredbandsutbyggnad. Ett annat exempel är PTS årliga bredbandskartläggning genom vilken data har gjorts tillgänglig på nationell nivå samt per län och kommun, uppdelat på tätort och småort respektive landsbygd utanför tätort och småort. Genom de nämnda aktiviteterna bidrar PTS även direkt till att skapa förutsättningar för regional tillväxt och landsbygdsutveckling.

PTS avsikt enligt denna uppdaterade strategi med giltighetstid maj 2019-december 2020, med beskrivningar av pågående och kommande aktiviteter, är att nå ett steg längre när det gäller att synliggöra myndighetens bidrag till regional tillväxt och landsbygdsutveckling. En annan avsikt med uppdateringen är att, genom remissförfarandet, identifiera och lyfta fram behov av dialog och samverkan med regionala och lokala nyckelaktörer för att lättare kunna få till stånd sådana aktiviteter.

PTS har i remissrundan fått in många bra synpunkter från remissinstanserna av vilka flertalet har föranlett tillägg och förtydliganden till tidigare utkast till strategi. Andra bra synpunkter som kommit in, som förutsätter en större genomarbetning av PTS tidigare strategi, kommer i stället att beaktas i samband med framtagandet av en ny strategi.

Nuvarande nationella strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft sträcker sig till och med år 2020. En ny nationell strategi kommer sannolikt att innebära en ny inriktning för PTS medverkan i det regionala tillväxtarbetet samt i arbetet med landsbygdsutveckling.

1.3 Kort om PTS verksamhet

PTS har ett samlat ansvar inom områdena elektronisk kommunikation samt post- och grundläggande betaltjänster.⁹

Myndigheten ska verka för att målen inom digitaliseringspolitiken uppnås. På övergripande nivå är målen att *”Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, att elektroniska kommunikationer ska vara effektiva, säkra och robusta och att Sverige ska ha bredband i världsklass”*. Målen konkretiseras bland

⁹ PTS instruktion, SFS 2007:951 § 1 ff.

annat genom strategiska inriktningar och aktiviteter i regeringens strategier ”Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi” och ”För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi” där PTS har ansvar för genomförandet av bredbandsstrategin och bidrar inom flera av delområdena i digitaliseringsstrategin.¹⁰

På området post- och grundläggande betaltjänster är målen att det ska finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet som uppfyller de krav som anges i postlagen samt att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser.¹¹

Tillgång till bredband behövs för ett sammanhållet land där alla i samhället kan ta del av digitaliseringens möjligheter. Alla användare ska kunna ta del av de tjänster som normalt efterfrågas. För att detta ska vara möjligt måste de fasta och mobila näten vara väl utbyggda och ha tillräcklig kapacitet. PTS bidrar till bättre förutsättningar för investeringar i utbyggnad av infrastrukturen. Det sker genom att myndigheten bland annat bevakar och analyserar marknaden, främjar utbyggnaden genom information, utbildning och samverkan på nationell, regional och lokal nivå, verkar för en väl fungerande konkurrens samt tilldelar radiospektrum. PTS har också i uppdrag att se till att hushåll och företag som saknar tillgång till bredbandsuppkoppling med grundläggande internet får sådan tillgång.¹²

PTS bevakar och analyserar postmarknaden och värnar om en tillförlitlig posttjänst då det även i det digitala samhället kommer att finnas användare som använder sig av brevet som meddelandeform och den växande e-handeln innebär att allt fler paket skickas. Det ska vara tydligt vad användarna kan förvänta sig av posttjänsterna, att operatörerna hanterar breven på ett sätt så att de levereras säkert och effektivt till rätt mottagare i rätt tid. Det är även viktigt att samhällets övergång till digital kommunikation sker på ett hållbart sätt. Motsvarande kan i många delar sägas om grundläggande betaltjänster som också de bevakas och analyseras av PTS.

Inom postområdet genomför PTS tillsynsinsatser, tar fram effektivare och tydligare tillståndsvillkor och verkar för andra förändringar i regelverket. Inom grundläggande betaltjänster genomför PTS främjandeinsatser och fördelar medel för bland annat ombud och samverkansarbeten.

¹⁰ N2016/08008/D respektive N2017/03643/D.

¹¹ Postlag (2010:1045).

¹² <https://pts.se/sv/privat/internet/bredband/pts-atgarder-for-att-ge-hushall-och-foretag-tillgang-till-grundlaggande-internetuppkoppling-och-telefoni/>.

Samhällets ökande beroende av elektroniska kommunikationer innebär att behoven av och därmed kraven på säkra nät och tjänster ökar. Användare vill kunna utnyttja möjligheterna med elektronisk kommunikation och samtidigt undvika de negativa konsekvenser som kan uppstå vid brister i nät och tjänster. Nät och tjänster ska ha en så hög säkerhet och robusthet att användarna anser att de är tillförlitliga. Problem relaterade till säkerhet och integritet ska minska. För att uppnå detta arbetar PTS med reglering, tillsyn och främjande såsom robusthetshöjande åtgärder och samverkan.

Alla konsumenter ska ha goda förutsättningar att vara delaktiga i det digitaliserade samhället, vilket bidrar till målet att ”Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter”. Konsumenterna ska veta vad de köper och få det de har köpt. Då ökar förtroendet för operatörer och tjänster. När konsumenterna är välinformerade och känner tillit till marknaden skapas en efterfrågan som stimulerar leverantörerna till tjänsteutveckling och konkurrens, vilket i sin tur leder till en kontinuerlig, positiv marknadsutveckling. PTS ska se till att de konsumentskyddande reglerna i bland annat lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) och postlagen följs, informera konsumenter samt samverka med Telekområdgivarna, Konsumentverket och andra branschaktörer.

PTS har flera uppdrag inom och verkar för digital delaktighet och inkluderande kommunikationslösningar.¹³ Till exempel arbetar PTS med att öka den digitala kompetensen och minska det digitala utanförskapet för att fler ska kunna nyttja de lösningar och möjligheter som det digitala samhället erbjuder idag och framöver.

PTS granskar operatörerna på marknaderna för elektronisk kommunikation och post med utgångspunkt i lagar och föreskrifter.¹⁴ PTS reglerar bland annat ”SMP-aktörer”¹⁵ i enlighet med LEK i syfte att åstadkomma en fungerande konkurrens på marknaden samt utövar tillsyn enligt denna lag. Tillsyn utövas också inom ramen för utbyggnadslagen.¹⁶ PTS tillsyn inleds genom dialog. Om problem identifierats som inte kan lösas på annat sätt kan myndigheten fatta beslut om förelägganden. PTS kan också lösa tvister mellan operatörer om tvistlösning begärs.

PTS kan också lämna förslag till regeringen som syftar till att undanröja hinder för marknads utveckling, till exempel om ändringar i lag. I flera fall sker

¹³ <https://pts.se/sv/bransch/internet/anvandbarhet-och-tillganglighet/> (2019-04-12).

¹⁴ <https://pts.se/sv/om-pts/verksamhet/> (2019-01-09). Se även PTS instruktion samt regleringsbrev.

¹⁵ *Significant Market Power*.

¹⁶ Lag (2016:534) om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät..

detta genom att PTS får ett särskilt uppdrag att analysera, utreda och ta fram förslag på lösningar.

Med PTS ansvar följer att myndigheten ska främja att marknaderna för elektronisk kommunikation och post fungerar effektivt ur den regionala tillväxtpolitikens perspektiv.¹⁷ Vidare ska myndigheten i frågor som rör regional tillväxtpolitik samråda med berörda myndigheter och ta initiativ till ett löpande informationsutbyte mellan myndigheterna. PTS avser att undersöka möjligheterna att inkludera ett landsbygdsperspektiv där så är lämpligt i myndighetens utredningar och rapporter.

PTS verksamhet kan sammanfattas i myndighetens vision som anger att ”*Alla i Sverige ska ha tillgång till bra telefoni, bredband och post*”. Grundläggande infrastrukturer och tjänster för kommunikation har samlat stor betydelse för tillväxt och utveckling. PTS medverkar till att åstadkomma en hållbar tillväxt enligt figur 1 på nästa sida, framförallt inom den socialt inkluderande respektive den miljömässiga dimensionen (grön tillväxt).

Den digitala samhällsutvecklingen innebär ökade möjligheter till deltagande i samhället för medborgare och företagare i Sveriges lands- och glesbygder förutsatt tillgång till framtidssäkert bredband. Detta har stor betydelse för perspektivet inkluderande tillväxt i figur 1. Ökade möjligheter till deltagande på distans innebär i sin tur att behovet av att resa kan minska. Detta sammantaget med alla de möjligheter till effektiv styrning, av bland annat naturresurser, som en utbredd digital infrastruktur ger, har stor betydelse för perspektivet grön tillväxt i figur 1 på nästa sida.

¹⁷ PTS instruktion § 11.

Figur 1. Hållbar tillväxt

Källa: Tillväxtverket.

Agenda 2030 innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling som är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling enligt figur 1 ovan: den ekonomiska, sociala och miljömässiga. PTS anser att agendan utgör en lämplig långsiktig inriktning för arbete med regional tillväxt och landsbygdsutveckling och avser att fortsatt arbeta med nedbrytning av agendans mål till myndighetens verksamhetsområden.

2 Område elektronisk kommunikation

2.1 Arbete med koppling till regional tillväxt och landsbygdsutveckling

2.1.1 Betydelsen av digital infrastruktur

I regionala utvecklingsstrategier omnämns digital infrastruktur som en viktig förutsättning för tillgänglighet och digitalisering. Tillgång till en snabb, stabil och säker uppkoppling blir allt mer en grundförutsättning för att bo, verka och vistas i hela landet och liknas vid tillgång till el eller vägar. Den direkta effekten på tillväxten som en följd av bredbandsutbyggnad kan vara svår att påvisa, men avsaknaden av uppkoppling innebär begränsade möjligheter att delta i samhället och driva en verksamhet i takt med att allt fler tjänster digitaliseras.

PTS samlade arbete inom området elektronisk kommunikation syftar till att skapa förutsättningar för att alla ska kunna delta i det digitala samhället. Därför har myndighetens verksamhet oftast bäring på regional tillväxt och landsbygdsutveckling, även om insatserna i sig är nationella. I det följande beskrivs exempel på aktiviteter där PTS medverkar i det regionala tillväxtarbetet samt i arbetet med landsbygdsutveckling. I rutan nedan sammanfattas PTS prioriterade aktiviteter inom området inom ramen för strategin.

PTS aktiviteter inom område elektronisk kommunikation

- Främjande av bredbandsutbyggnad och mobiltäckning (generellt uppdrag) inklusive konkretisering av insatser för bredbandsstöd
- Data och analys
- Insatser för robusta och driftsäkra nät och tjänster

2.1.2 Främjande av bredbandsutbyggnad och mobiltäckning

PTS har ett övergripande ansvar för att förvalta regeringens bredbandsstrategi och främja utbyggnaden av bredband och mobiltäckning i syfte att nå de uppsatta målen i strategin. Detta ansvar är formulerat som ett generellt uppdrag och ger PTS ett brett mandat att utifrån myndighetens verksamhetsområden vidta främjandeåtgärder för att undanröja hinder och skapa förutsättningar för utbyggnad, exempelvis genomföra studier om marknaden och anordna dialogmöten mellan branschaktörer. När det gäller det senare har PTS tagit initiativ till och deltar i flera pågående dialoger mellan myndigheter respektive intresseorganisationer och bredbandsaktörer som anlägger fiber och mobilnät.

Genom särskilda uppdrag och egna initiativ bedriver PTS främjandearbete för att nå ut till regionala och lokala aktörer med stöd i olika former i dessa aktörers arbete med bredbandsutveckling.

PTS aktiviteter utgår från de regionala och lokala aktörernas samlade behov av tillgång till bredbandsinfrastruktur som en möjliggörare för regional tillväxt och landsbygdsutveckling. PTS riktar insatserna mot bland annat länsstyrelser, Jordbruksverket, Tillväxtverket och andra statliga myndigheter, regioner och de regionala bredbandskoordinatorerna, kommuner och kommunala bredbandssamordnare samt andra aktörer, exempelvis marknadsaktörer och intresseorganisationer.

PTS fick även flera uppdrag inom ramen för strategin. Ett exempel på ett sådant uppdrag redovisas nedan under 2.1.10.

Bredbandsutbyggnad

I vårändringsbudgeten för 2019¹⁸ har regeringen föreslagit att ytterligare medel ska tillföras landsbygdsprogrammet för bredband. Regeringen har också föreslagit att PTS ska tillföras 5 miljoner kronor för att främja utbyggnaden av snabbt bredband och inom ramen för detta konkretisera hur framtida stödinsatser skulle kunna utformas på ett effektivt sätt med utgångspunkt i PTS tidigare redovisning med förslag på framtida stödinsatser på bredbandsområdet. Den efterfrågade aktiviteten att konkretisera ett framtida bredbandsstöd är något som PTS kommer att fokusera på då den bedöms ha stor bäring på regional tillväxt och landsbygdsutveckling. Exempelvis möjligheten till regionala prioriteringar av stödinsatserna blir en viktig del i utredningsarbetet.

Bredbandsuppkoppling via radiolösningar

Under slutet av år 2016 hölls en workshop i Lycksele gällande en pilotstudie kring nya lösningar för att åstadkomma bredbandsuppkoppling till fasta geografiska punkter med en hastighet om 30 Mbit/s i svåråtkomliga områden i Vilhelmina kommun.¹⁹ Flera förslag på lösningar på pilotfallet inkom till PTS och diskuterades på workshopen som anordnades av PTS i samarbete med Region Västerbotten, Vilhelmina kommun och AC-Net.

Efterföljande analys av förslagen till lösningar samt av diskussionerna under workshopen visar att det är tekniskt möjligt att nå pilotfallets samtliga drygt 500 hushåll med den efterfrågade internethastigheten. Främjandeinsatser av

¹⁸ Regeringens proposition 2018/19:99.

¹⁹ Pilotstudie av tillgången till it-infrastruktur i förhållande till EU:s uppställda mål för 2020, PTS-ER-2016:32.

detta slag bidrar till att öka kunskapen om olika lösningar och därigenom underlätta bland annat kommuners arbete med förbättrad mobiltäckning.

Mobiltäckning

PTS har under en längre tid aktivt verkat för förbättrad täckning och kapacitet i mobilnäten, bland annat genom att ställa krav på täckning vid tilldelning av spektrum och myndighetens samverkan med länsstyrelser och regioner gällande regionala dialogmöten på flera platser runt om i landet.²⁰

Under åren 2014 och 2015 anordnade PTS i samverkan med länsstyrelser regionala dialogmöten om mobiltäckning på flera håll runtom i landet.²¹ På dessa dialogmöten som syftade till att identifiera hur olika aktörer kan samverka för bättre mobiltäckning deltog bland annat mobiloperatörer, elnätsbolag, representanter från regioner och kommuner. Efter att PTS och länsstyrelserna gemensamt anordnat dessa dialogmöten anordnade flera länsstyrelser dialogmöten i det egna länet.

Runt om i landet pågår utredningar om offentliga aktörers möjligheter att bidra till förbättrad mobiltäckning genom så kallade ”*samhällsmaster*”.²² Tanken med samhällsmaster är att offentliga aktörer bidrar till att minska den affärsmässiga risken för privata aktörer som bygger ut mobilnät i områden som inte är kommersiellt lönsamma. Behovet av mobiltäckning kan vara stort i ett område även om där är få permanentboende, exempelvis på grund av säsongsturism eller säsongboende. PTS kommer att se över hur myndigheten på bästa sätt kan stödja utvecklingen vad gäller samhällsmaster med utgångspunkt i myndighetens verksamhetsområden och inkomna synpunkter i remissen av tidigare utkast. I arbetet avser PTS att samverka med övriga berörda myndigheter.

2.1.3 Samordnad användning av bredbandsstöd

Regeringens bredbandsstrategi anger att utbyggnad av bredband ska vara marknadsstyrd, men att det offentliga har en roll att spela i områden där utbyggnad inte kan ske på kommersiell grund. Därför finns statliga bredbandsstöd som förvaltas av Jordbruksverket och Tillväxtverket.

PTS har från och med 2015 i uppdrag att vara expertmyndighet gentemot de offentliga aktörer som beslutar om och delar ut bredbandsstöd, inom de områden som PTS som sektorsmyndighet ansvarar för.²³ Det omfattar till

²⁰ Slutredovisning av regeringsuppdrag att främja regionala dialoger för utbyggnaden av mobilnät, PTS-ER-2015:18.

²¹ Ibid.

²² Se t.ex. PTS rapport PTS-ER-2015:24 för ytterligare information om vad en samhällsmast är.

²³ Se PTS regleringsbrev och återrapportering av uppdraget i myndighetens ärende med dnr 18-2622.

exempel hur robusthet och konkurrens kan åstadkommas i utbyggnaden av bredband och vilka bredbandshastigheter olika tekniker kan leverera. PTS ska även verka för ett samordnat agerande i frågor som rör bredbandsstöd och sammanställer årligen behovet av bredbandsstöd på nationell nivå.

PTS gör även en årlig sammanställning och analys av länsstyrelsernas arbete med bredbandsfrågor, i syfte att följa utvecklingen och arbetet på regional nivå.²⁴ Analysen görs samplanerat med Sekretariatet för de regionala bredbandskoordinatorerna som är placerat vid PTS och deras uppföljning av de regionala bredbandskoordinatorernas arbete med bredbandsutveckling.

2.1.4 Funktionen regional bredbandskoordinator

I maj 2015 beslutade regeringen att avsätta medel för att införa en funktion som regional bredbandskoordinator i samtliga län under perioden 2015-2020.²⁵ Funktionen som arbetar för ökad samordning i bredbandsfrågor i länet är placerad i den organisation som har det regionala utvecklingsansvaret, sedan januari 2019 i landets samtliga regioner. PTS fick 2015 samtidigt i uppdrag att upprätta och administrera ett nationellt sekretariat för regionala bredbandskoordinatorer inom ramen för Bredbandsforums kansli.²⁶

Det nationella sekretariatet är en stödfunktion för de regionala bredbandskoordinatorerna och anordnar regelbundna träffar för dem.²⁷ Till dessa möten bjuds bland annat marknadsaktörer, myndigheter och andra organisationer in för att informera om sina verksamheter och ges möjlighet till dialog och nätverkande med koordinatorerna. I uppdraget ingår även att årligen samla in och rapportera en sammanställning avseende de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet. Inom ramen för uppdraget samlar sekretariatet även in de regionala bredbandsstrategierna.

Tillkomsten av de regionala bredbandskoordinatorerna har medfört att PTS liksom andra myndigheter och övriga organisationer samt marknadsaktörer, utöver länsstyrelserna, har fått ytterligare en viktig kontaktväg på regional nivå gällande utvecklingen på bredbandsmarknaden. PTS drar stor fördel av denna ytterligare kontaktväg i flera av myndighetens verksamheter, exempelvis efterfrågar PTS från de regionala koordinatorerna, på löpande basis, aktuell kunskap om förutsättningar och hinder för bredbandsutbyggnad. De regionala

²⁴ Se PTS återrapportering av uppdraget i myndighetens ärende med dnr 17-11938.

²⁵ N2015/04465/IIP.

²⁶ N2015/04466/IIP.

²⁷ Se det nationella sekretariatets uppföljning av arbetet under 2017, mars 2018, <http://www.bredbandsforum.se/Global/Koordinatorer/Uppfoljning%20av%20de%20regionala%20bredbandskoordinatorernas%20verksamhet%202017.%20dnr%2017-315.pdf> (2019-01-09).

breddbandskoordinatorerna och de organisationer de representerar tillfrågas också ofta som remissinstans i PTS olika analyser och utredningar. Dialogen mellan PTS och breddbandskoordinatorerna kommer att vara fortsatt viktig framöver i arbetet med att främja breddbandsutbyggnaden.

Tillväxtverkets inrättade sekretariat för regionala digitaliseringskoordinatorer blir en viktig samlande aktör för det regionala digitaliseringsarbetet. Denna funktion bör, tillsammans med PTS breddbandskoordinatorer, samspela i frågor kring efterfrågan, nytta och funktion för breddbandsutbyggnaden.

2.1.5 Breddbandsfrämjande genom regionala och lokala strategier

En strategiskt central del av att främja tillgången till bredband är att på regional och lokal nivå synliggöra behovet av digital infrastruktur och att koppla ihop detta behov med det strategiska planeringsarbetet genom regionala utvecklingsstrategier och kommunala översiktsplaner.

För det praktiska arbetet med att utveckla den digitala infrastrukturen kan en region, ett län eller en kommun ta fram en breddbandsstrategi. En breddbandsstrategi beskriver ofta på en mer utförlig nivå än den regionala utvecklingsstrategin eller den kommunala översiktsplanen en regions, ett läns eller en kommuns, mål för och arbete med breddbandsutbyggnad.

Breddbandsstrategierna kan exempelvis beskriva hur tillgången till bredband ser ut idag samt vad det finns för behov i framtiden, möjligheter till utbyggnad bland annat genom samförläggning och annan samverkan samt lyfta fram utmaningar för utbyggnaden samt idéer och ambitioner kring hur dessa utmaningar ska kunna mötas. Genom detta påtalas betydelsen av bredband för regionen, länet eller kommunen.

En viktig åtgärd som länsstyrelserna och regionerna kan bidra med när de planerar för breddbandsutveckling är att se till att deras regionala utvecklingsstrategier innehåller mål och åtgärder för att uppnå och vidmakthålla en driftsäker och robust IT-infrastruktur för den framtida användningen av elektroniska kommunikationstjänster. Dessa krav behöver även formuleras som lämpliga krav på driftsäkerhet och robusthet vid breddbandsutbyggnad vilket kan bidra till att öka operatörernas intresse för att genomföra olika former av driftsäkerhets- och robusthetshöjande åtgärder.

PTS har identifierat att myndigheten kan bli tydligare gentemot län och regioner gällande mål och övriga underlag för regional planering för driftsäker och robust IT-infrastruktur i bland annat regionala utvecklingsstrategier. Detta skulle exempelvis kunna ske genom risk- och sårbarhetsanalyser (RSA:er) för

sektorn elektronisk kommunikation och PTS avser att verka för detta i myndighetens kommande arbete med RSA:er.

Även om majoriteten av kommunerna och samtliga regioner/län har tagit fram bredbandsstrategier²⁸ ser PTS ett fortsatt behov av uppdatering av dessa strategier samt utveckling av bland annat övergripande strategiska planer på regional och lokal nivå. Det senare i syfte att lyfta bredbandsfrågan till en strategisk nivå.

PTS avser därför att svara på regioners och länsstyrelsernas remisser om regionala utvecklingsstrategier respektive underlag för kommuners arbete med översiktsplaner eller motsvarande remissförfaranden med avseende på främjande av bredbandstillgång, robusthet i bredbandsinfrastrukturen samt andra sakfrågor inom PTS ansvarsområden. Om önskemål finns skulle PTS till exempel även kunna ta en mer aktiv roll i ett tidigare skede när nya utvecklingsstrategier tas fram på regional nivå.

2.1.6 Främjandearbete via intresseorganisationer

PTS främjar också bredbandsutbyggnad genom samverkan med olika intresseorganisationer.

Ett exempel på en pågående främjandeaktivitet via intresseorganisationer är deltagande i forumet ”Byanätsforum 2.0” som stödjer lokala satsningar på bredbandsinfrastruktur.²⁹ Dessa lokala satsningar utgör ett viktigt komplement till nationella, regionala och kommunala bredbandsaktörers investeringar i bredbandsinfrastruktur.

Andra intresseorganisationer som PTS samverkar med är till exempel Svenska Stadsnätsföreningen och Sveriges Kommuner och Landsting. Samverkan gäller bland annat det branschgemensamma konceptet ”Robust Fiber” respektive information om bredband till kommuner.

2.1.7 Vägledningar, utbildningar och övningar

Vägledningar

Ett annat exempel på en främjandeaktivitet är PTS arbete med att ta fram vägledningar. Arbetet omfattar bland annat en vägledning till offentliga aktörer om hur trådlösa bredbandstekniker kan användas som komplement till trådbundna tekniker i syfte att nå alla hushåll och arbetsställen med bredband

²⁸ Se t.ex. *Resultat från undersökning om kommunernas bredbandsarbete 2016*, dnr 17-1548 samt *Sammanställning av länens rapportering om utvecklingen inom IT-infrastrukturområdet 2017*, dnr 17-11938.

²⁹ <https://helasverige.se/vad-vi-goer/vaara-prioriterade-fraagor/infrastruktur-och-digitalisering/byanactsforum-20/> (2019-01-09).

2025.³⁰ PTS arbetar nu med att sprida denna vägledning till berörda aktörer på regional och lokal nivå, bland annat via nätverken för de regionala bredbandskoordinatorerna samt länsstyrelserna och Tillväxtverket.

Under våren 2019 kommer PTS färdigställa en vägledning som riktar sig till kommuner, stadsnät och bredbandskoordinatorer. Vägledningen, som har sin grund i rapporten ”*Kommuners roller och ett undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen*”, syftar till att underlätta för kommunala aktörer när de agerar i olika roller på bredbandsmarkanden.³¹

PTS har också tagit fram ”*Digitaliseringsnunnan*” som är ett verktyg som kommuner kan använda för att beräkna den ekonomiska nyttan av en bredbandsinvestering i syfte att digitalisera kommunala verksamheter.³²

Utbildningar och övningar

I PTS bredbandsutbildningar för kommuner ingår bland annat områdena bredbandstekniker, robusthet och driftsäkerhet, aktuella regelverk, samverkan kring bredbandsutbyggnad, digitalisering och nyttan med bredband.³³ Syftet med utbildningarna är att ge kommunerna bättre förutsättningar att planera för och driva bredbandsutveckling som svarar upp mot kommunernas samlade behov av bredbandstillgång. Utbildningarna för kommunrepresentanter genomförs länsvis och samordnas med hjälp av den regionala bredbandskoordinatorn.

PTS genomför utbildningar samt övningar inom områdena krisberedskap, höjd beredskap och krig. Vartannat år sedan 2005 har aktörer inom sektorn elektronisk kommunikation genomfört *Telö-övningar*, med olika inriktning och målgrupper.³⁴ PTS arbete med dessa övningar och utbildning utgår från den utbildnings- och övningsstrategi för krisberedskap som tagits fram för sektorn elektronisk kommunikation.³⁵

Syftet med ”*Telö*” är att skapa ökad förmåga och beredskap både inom sektorn och mellan sektorn och offentliga aktörer på nationell och regional nivå, i syfte

³⁰ Se PTS vägledning om trådlösa bredbandstekniker, https://www.pts.se/globalassets/startpage/bransch/radio/arrangemang-och-forum/tradlosa-tekniker/pts_vagledning-tradlosa-tekniker.pdf (2019-02-08).

³¹ *Kommuners roller på bredbandsmarknaden och undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen*, PTS-ER-2018:20.

³² <https://digitaliseringssnunnan.se/> (2019-02-08).

³³ <https://pts.se/sv/privat/internet/bredband/bredbandsutbyggnad/utbildning/kommunforeslasningar-2017-2018/> (2019-01-09).

³⁴ <https://pts.se/sv/bransch/internet/robust-kommunikation/utbildning-och-ovningar/telo-17/> (2019-02-06).

³⁵ *Utbildnings- och övningsstrategi för krisberedskap 2017-2021*, PTS-ER-2017:02.

att kunna tillgodose samhällets behov av tillgängliga, tillförlitliga och uthålliga elektroniska kommunikationer vid kriser och vid höjd beredskap.

Förutom övningar arbetar PTS med att utveckla informationsspridningen mellan den regionala nivån och sektorn. Idag finns olika system för att visa störningar och avbrott i de elektroniska kommunikationerna. PTS arbetar med att göra denna information mer tillgänglig för bland annat offentliga aktörer på regional nivå.

2.1.8 Data och analys

Kartläggning av mobiltäckning och bredbandstillgång

PTS har i uppdrag att årligen göra en uppföljning av regeringens mål för mobiltäckning och tillgång till bredband i Sverige.³⁶ Uppföljningen tillgängliggörs i en rapport, en karta ”*Bredbandskartan*” samt i en statistikportal och beskriver utbyggnaden ur olika aspekter och analyserar faktorer som påverkar denna.³⁷ Regional kartläggningsstatistik tillhandahålls till de regionala bredbandskoordinatorerna vid förfrågan och statistik på kommunal nivå tas fram inom ramen för Bredbandslyftet (se 2.2.1).

Bredbandskartan är ett väsentligt verktyg i PTS och andra aktörers främjandearbete. Bredbandskartan visar bland annat tillgången till bredband där folk bor och arbetar. Informationen i kartan underlättar exempelvis för kommuner och byalag att komma igång med bredbandsutbyggnad.

Underlag för nyttoberäkningar

Effekterna av utbyggnad av snabbt bredband på regional tillväxt och landsbygdsutveckling är svåra att isolera och därmed mäta, vilket försvårar beslut om till exempel fiberutbyggnad.

För att underlätta för aktörer att göra nyttoberäkningar av utbyggnad av snabbt bredband håller PTS på att ta fram underlag som kan ge insikter om hur omsättningen och sysselsättningen för företag utanför tätort och småort påverkats av tillgången till bredband via fiber (urval) i förhållande till närliggande företag som fortfarande saknar bredband vid fiber (kontrollgrupp). Förhoppningen är att underlaget ska ge en tydligare bild av effekterna av tillgång till bredband via fiber på sysselsättning och omsättning.

³⁶ PTS instruktion § 4 p.2.

³⁷ *PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2018, En geografisk översikt av tillgången till bredband och mobiltelefoni i Sverige*, PTS-ER-2019: 5 och <http://bredbandskartan.se/> respektive <https://pts.se/sv/bransch/telefoni/statistik/> (2019-02-06).

2.1.9 Insatser för robusta och driftsäkra nät och tjänster

Eftersom samhället blir allt mer beroende av säkra och tillförlitliga elektroniska kommunikationer, för såväl privatpersoner och företag som samhällsviktig verksamhet är det viktigt att såväl tjänsterna i sig som de nät som byggs är driftsäkra och robusta. PTS driver och deltar i ett antal aktiviteter för att åstadkomma robusta och driftsäkra nät och tjänster.

Robust fiber

Sedan 2016 finns det tidigare nämnda konceptet ”*Robust fiber*” med anvisningar för hur fibernät kan förläggas på ett robust sätt.³⁸ Anvisningarnas syfte är att beskriva en lägsta nivå för hur ett robust nät ska anläggas. ”*Robust fiber*” bidrar till att höja robusthetsnivån i fiberanläggningar genom att branschens aktörer följer de krav som finns i anvisningarna. ”*Robust fiber*” underlättar för användare, exempelvis offentliga aktörer, som ska ställa krav på robusthet för att näten ska hålla en god kvalitet över lång tid.

PTS har varit med och finansierat arbetet med konceptet som tagits fram gemensamt av branschens aktörer och som lett fram till gemensamma metoder och begrepp och bland annat svarat för projektledarskapet. PTS deltar löpande i det fortsatta arbetet med att förvalta och utveckla konceptet. Detta arbete bidrar till att Sveriges bredbandsnät blir robusta och säkra.

Tillsyn

PTS ska med hjälp av tillsyn se till att operatörerna upprätthåller en rimlig, grundläggande nivå av driftsäkerhet, vilket följer av LEK. Vad som avses med denna rimliga nivå har PTS förtydligat i föreskrifter om krav på driftsäkerhet.³⁹ Reglerna ställer grundläggande krav på operatörernas driftsäkerhetsarbete, såsom krav på riskanalysarbete, kontinuitetsplanering, reservkraft och redundans. Det finns även föreskrifter med krav på att tillhandahållare ska rapportera in störningar och avbrott av betydande omfattning till PTS.⁴⁰

PTS genomför löpande såväl planlagda som händelsestyrda tillsynsaktiviteter avseende reglerna i myndighetens driftsäkerhetsföreskrifter.⁴¹ PTS har också genomfört en särskild studie av driftsäkerhet på landsbygden (se s. 23).

Vad som är en rimlig nivå av driftsäkerhet varierar över tid, bland annat relaterat till teknikutveckling och det faktum att vårt beroende till elektroniska

³⁸ Se <https://robustfiber.se/>.

³⁹ PTSFS 2015:2.

⁴⁰ PTSFS 2015:4.

⁴¹ PTSFS 2015:2.

kommunikationsnät och kommunikationstjänster kontinuerligt ökar. PTS ser därför löpande över kravnivåerna och reviderar kraven därefter.

PTS har när det gäller strömavbrott, vilket är en av de vanligaste orsakerna till störningar och avbrott i elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, sett behov av att ställa högre krav utanför tätort än inne i tätort (fyra timmar respektive en timme). Det kan inte uteslutas att myndigheten i kommande revideringar ser ytterligare behov av förstärkning av driftsäkerheten på landsbygden.

Operatörernas, användarnas och statens ansvar för robusthetsåtgärder

Det är i första hand tillhandahållarna av elektroniska kommunikationsnät och tjänster (operatörerna) som har ansvar för att näten och tjänsterna fungerar.⁴²

Ett stort ansvar vilar även på användarna av elektroniska kommunikationstjänster själva (se figur 2 på nästa sida). Den som har behov av driftsäkerhet utöver den lagstadgade (grundläggande) nivån, har ett eget ansvar att säkerställa en högre nivå av tillgänglighet. Det kan till exempel ske genom att betala ett högre pris till operatören för extra säkra lösningar eller högre servicenivå, eller genom att köpa redundanta förbindelser från flera operatörer.

För att öka robustheten i näten, utöver vad som operatörerna är skyldiga att göra enligt författning eller vad som är kommersiellt motiverat, medfinansierar PTS varje år ett antal åtgärder. Åtgärderna omfattar till exempel skydd av anläggningar och skydd mot olovligt tillträde eller naturhändelser, redundans i nät och tjänster samt reservförsörjning (el, noder och materiel).⁴³ Regionala företrädare från länsstyrelser eller regioner kan med fördel delta aktivt i dialogen kring lämpliga satsningar. Detta eftersom regionala företrädare har god kännedom om behov och brister i den aktuella regionen. När investeringar görs är det viktigt att beakta aspekter som vilka platser som med stor sannolikhet riskerar att drabbas av störningar, vilka funktioner som är sårbara, samhällsviktiga funktioners behov samt antal abonnenter som riskerar att drabbas.

Under 2018 har en förordning om statligt stöd för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer trätt i kraft.⁴⁴ Det är myndighetens förhoppning att robusthetsarbetet genom detta på sikt ska bli mer transparent då förordningen utgår från ett ansökningsförfarande för statliga robusthetsåtgärder vilket tidigare inte fanns. Förordningen innebär emellertid

⁴² *Arbete och normer för driftsäkra elektroniska kommunikationer*, PTS-ER-2018:17.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ Förordning (2018:1300) om statligt stöd för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer.

att företagen får en viktigare roll då ändamålet är stöd till företag och inte till myndigheter. Det kommer innebära ett förändrat arbetssätt på PTS. Oaktat detta bedömer PTS att dialog med länsstyrelserna och regionerna kommer att spela en viktig roll i arbetet med robusthetsåtgärder även framöver.

Se även avsnitt 2.1.5 om bredbandsfrämjande genom regionala strategier.

Figur 2. Statens, operatörernas och användarnas ansvar för driftsäkerheten i nät och tjänster

Källa: PTS.

Pilotstudie av driftsäkerheten på landsbygden i Jämtlands och Västerbottens län

En stor del av de klagomål som inkommer till PTS gäller upplevda problem med driftsäkerheten i allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationsnät- och tjänster som tillhandahålls på landsbygden.⁴⁵ PTS har tillgång till information om betydande störningar och avbrott eftersom det finns en skyldighet att rapportera in dessa. Många störningar och avbrott som inträffar på landsbygden rapporteras dock inte in till PTS eftersom de inte når upp till tröskeln för skyldigheten om inrapportering.

⁴⁵ Studie av driftsäkerhet på landsbygden, PTS-ER-2018:2.

PTS har därför under 2017 genomfört en studie av driftsäkerheten på landsbygden i kommunerna Strömsund, Dorotea, Vilhelmina, Sorsele och Storuman för att få en ökad kunskap om avbrott och störningar samt deras orsaker och följder.⁴⁶ Vidare var syftet med studien att vid behov föreslå åtgärder för att förbättra driftsäkerheten. Studien har främst omfattat riskanalyser och skyddsåtgärder, återställningstider samt elförsörjning och reservkraft.

PTS drog slutsatsen att driftsäkerheten i de studerade kommunerna är förhållandevis bra och att dessa kommuners driftsäkerhet kan ge en bra bild också av de utmaningar som finns på landsbygden i andra delar av landet. PTS konstaterade vidare att flera av de problem som framförts inte är direkt relaterade till driftsäkerhet. Till dessa problem hör framför allt utmaningar kopplade till täckning och kapacitet i mobilnäten samt avvecklingen av koptarnätet.

Denna och liknande insatser bidrar till att öka kunskapen om bredbandsnäten och driften av dessa samt hur avbrott och störningar kan förebyggas och undvikas. Detta bidrar i sin tur till säkrare och mer effektiva elektroniska kommunikationstjänster.

Ledningskollen

PTS driver e-tjänsten ”Ledningskollen” som kan hjälpa till vid planering av bredbandsutbyggnad och annat arbete kring ledningsinfrastruktur.⁴⁷ Syftet med tjänsten är att minska antalet ledningar som grävs av, men även att förenkla samordning av bygg- och anläggningsprojekt. När exempelvis nya bredbandsnät ska projekteras kan tjänsten bidra till att identifiera andra nätägare vilket kan möjliggöra samordning.

Den största kostnaden för bredbandsutbyggnad utgörs av grävning varför samordning utgör en viktig del i att minska kostnaderna för ett bredbandsprojekt. Samordningsfunktionen i ”Ledningskollen” är användbar för såväl ledningsägare som kommunala och regionala bredbandssamordnare (se även avsnitt 2.1.11). Sedan 2011 finansieras ”Ledningskollen” av PTS tillsammans med Svenska kraftnät och Trafikverket.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ <https://www.ledningskollen.se/> (2019-02-03).

System för störningsinformation och tjänst för korrekt tid

PTS har tagit fram ”Navel” som är ett system för att rapportera driftstörningar på ett standardiserat sätt.⁴⁸ Krishanterande myndigheter får direkt tillgång till störningsinformationen via SOS Alarms webbtjänst, ”SOS.nu”.

Operatörer och tjänsteleverantörer kan ansluta sig till ”Navel” för att förmedla driftproblem i kommunikationsnät och tjänster till de organisationer som i sin verksamhet är beroende av denna information. Störningsinformationen i ”Navel” genererar två typer av rapporter:

- Kartbaserade störningsrapporter till aktörer som har ansvar för att hantera stora störningar och extraordinära händelser i samhället, till exempel länsstyrelser och andra krishanterande myndigheter.
- Felrapporter som skickas till operatörer, tjänsteleverantörer och till kunder med samhällsviktig verksamhet. Samtliga operatörer och tjänsteleverantörer som rapporterar driftstörningar i Navet kan ta del av varandras felrapporter.

Många viktiga samhällsfunktioner är beroende av korrekt tid, ofta utan att vi tänker på det. Våra kommunikationer behöver till exempel ständig tillgång till rätt tid, annars fungerar de inte. PTS ansvarar för en tidtjänst, ”Network Time Protocol”, (NTP) som drivs av Netnod och kontrolleras av Sveriges Tekniska Forskningsinstitut där tiden är spårbar mot den officiella svenska normaltiden.⁴⁹ Tidtjänsten är gratis och kan användas av vem som helst, var som helst.

Uppbyggnaden av tidtjänsten har skett med utgångspunkten att tiden ska vara korrekt och kunna spridas till användarna på ett säkert och lättillgängligt sätt. Tekniken är utvecklad för att minska beroendet av radiobaserade metoder, som exempelvis det amerikanska satellitsystemet ”Global Positioning System” (GPS). Att använda GPS för tidsjämförelser är visserligen billigt, men signalerna kan störas ut och förvrängas, vilket kan få stora konsekvenser för samhället.

2.1.10 Främjande av utbyggnad genom konkurrensreglering och särskilda uppdrag

PTS arbete inom området elektronisk kommunikation har sin utgångspunkt i LEK som syftar till att användare ska ha tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer, samt största möjliga utbyte i urvalet av elektroniska kommunikationstjänster och deras pris och kvalitet. Detta ska

⁴⁸ <https://pts.se/sv/bransch/internet/robust-kommunikation/atgarder/navet--system-for-telestorningsinformation/> (2018-02-05).

⁴⁹ <https://pts.se/sv/bransch/internet/robust-kommunikation/atgarder/korrekt-och-sparbar-tid-och-takt/> (2018-02-05).

främst uppnås genom att konkurrensen på marknaden och den internationella harmoniseringen på området främjas. En dynamisk marknad med flera aktörer förutsätter bra spelregler.

För att förhindra konkurrensproblem beslutar PTS som tidigare nämnts under vissa förutsättningar om spelregler för aktörerna på marknaden, exempelvis ”SMP-aktörer”, i enlighet med bestämmelser i 4 kapitlet i LEK, i syfte att åstadkomma en fungerande konkurrens på marknaden samt utövar även tillsyn enligt denna lag.

PTS har även under 2017-2018 inom ramen för regeringens bredbandsstrategi haft i uppdrag att utreda frågan om undantag från den kommunala lokaliseringprincipen med avseende på ökade förutsättningar för bredbandsutbyggnad.⁵⁰ PTS föreslog ett begränsat undantag i syfte att främja utbyggnaden av bredband.⁵¹ Förslaget innebär lättnader för utbyggnad i vissa områden nära kommungräns och kan underlätta utbyggnad i glesare bebyggda områden.

2.1.11 Utbyggnadslagen och Utbyggnadsportalen

Sedan 1 juli 2016 finns en lag som syftar till att främja utbyggnad av bredbandsnät. Med detta avses både att byggandet av bredbandsnät ska påskyndas och att kostnaderna för utbyggnad ska minskas.⁵² Med stöd av lagen kan den som vill bygga bredbandsnät få rätt att nyttja andra nätinnehavares infrastruktur eller samordna sin utbyggnad med byggprojekt som utförs av offentliga organ eller som helt eller delvis finansieras med offentliga medel. PTS utövar tillsyn och prövar tvister enligt lagen. Därutöver främjar PTS utbyggnaden av bredband genom att informera om lagen och dess syfte. PTS tillhandahåller även en nationell informationsportal, ”Utbyggnadsportalen”.⁵³

Den tidigare nämnda e-tjänsten ”Ledningskollen” (se avsnitt 2.1.9) utgör en viktig pusselbit i denna informationsportal, bland annat genom dess samordningsfunktion.

2.2 Samverkan med aktörer på nationell, regional och lokal nivå

PTS har nära samarbete med nationella aktörer som har en roll i bredbandsutbyggnaden i syfte att stödja aktörer på regional och lokal nivå i frågor om bredbandsutbyggnad och mobiltäckning. PTS samverkar även

⁵⁰ *Kommuners roller på bredbandsmarknaden och undantag från den kommunala lokaliseringprincipen*, PTS-ER 2018:20.

⁵¹ Ibid.

⁵² Lag (2016:534) om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät.

⁵³ <https://utbyggnadsportalen.pts.se/> (2019-03-11).

internationellt om bredbandsfrågor genom rollen som Broadband Competence Office (BCO) där syftet bland annat är att utbyta erfarenheter för att snabba på utbyggnaden av bredbandsinfrastruktur inom EU och därigenom möjliggöra uppkoppling för alla.⁵⁴

2.2.1 Bredbandsforum

Ett viktigt samarbete vid genomförandet av bredbandsstrategin sker genom Bredbandsforum, som är regeringens forum för samverkan. Forumet leds av energi- och digitaliseringsministern. Inom forumet bedrivs arbetet huvudsakligen genom arbetsgrupper och dialogmöten. Deltagarna utgörs av såväl nationella som regionala myndigheter och kommuner, samt övriga organisationer och privata aktörer. PTS generaldirektör är en av ledamöterna i styrgruppen och myndigheten har i uppdrag att tillhandahålla det kansli som stödjer arbetet i forumet.

Sedan sommaren 2018 erbjuder Bredbandsforum ”*Bredbandslyftet*”, ett program för vägledning genom dialog som kan hjälpa en kommun se över strategiska val som gjorts och hitta en ny eller justerad inriktning som främjar bredbandstillgången i kommunen.⁵⁵ I programmet kartläggs också kommunens nuvarande situation och investeringsbehovet för den utbyggnad som återstår uppskattas. ”*Bredbandslyftet*” riktas till kommunledningen och genomförs på plats i kommunen.

”*Bredbandslyftet*” är en viktig insats för att främja tillgången till bredband i hela kommunen. PTS stödjer insatserna genom att tillgängliggöra data om bredbandstillgången i de aktuella kommunerna.

2.2.2 Samverkan mellan myndigheter

PTS ska skapa förutsättningar för samverkan mellan myndigheter som kan bidra till utbyggnaden av bredband. Som ett led i detta startade PTS under år 2017 ett myndighetsnätverk. Nätverket träffas ett antal gånger per år och utbyter information och erfarenheter samt identifierar områden där samverkan mellan två eller fler parter kan åstadkomma förbättrade möjligheter för att uppfylla bredbandsmålen.

Från 2019 är mötena i nätverket temabaserade och berörda myndigheter på nationell och regional nivå bjuds in tillsammans med eventuella andra organisationer. Exempelvis har representanter för länsstyrelser och regionala

⁵⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/broadband-competence-offices>.

⁵⁵ <http://www.bredbandsforum.se/Om-Bredbandsforum/Nyheter/Bredbandslyftet-kan-hjalpa-kommuner-som-vill-se-over-strategiska-vagval-i-bredbandsfragor/> (2019-01-09).

bredbandscoordinatorer en viktig funktion i nätverket, bland annat genom att spegla det regionala perspektivet.

2.2.3 **Telekommunikationsövningar med mera**

För att förbättra samverkan när det gäller robusta kommunikationer mellan aktörer på nationell och regional nivå och aktörerna i telekombranschen genomför PTS i samverkan med Nationella Telesamverkansgruppen (NTSG) sedan flera år tillbaka gemensamma övningar för sektorn (se 2.1.7).⁵⁶

2.2.4 **Samverkan gällande bredbandsstöd**

Genom PTS arbete med bredbandsstöd har myndigheten utvecklat en betydelsefull samverkan med Jordbruksverket och Tillväxtverket (se avsnitt 2.1.3).

Ett annat betydelsefullt samarbete mellan PTS och den regionala nivån är nätverket ”*Länssamverkan Bredband 2.0*”. PTS har ett regeringsuppdrag att driva nätverket, som består av representanter från Jordbruksverket, Sveriges länsstyrelser och Tillväxtverket.⁵⁷ Fyra gånger per år träffas nätverket under två dagar med utbildning, föredrag om aktuella ämnen och erfarenhetsutbyte. Vid ett av mötestillfällena bjuds de regionala bredbandscoordinatorerna in. Arbetet i nätverket bidrar till en ökad spridning av kunskaper om bredbandsutbyggnad och främjar samarbete mellan länen.

Samverkansarbetet gällande länen har sedan 2015 års uppdrag fått ett tydligare fokus mot bredbandsstöd och ska fokusera på stödgivningsfrågor, informationsspridning och kompetensutveckling. Uppdraget ska genomföras i nära dialog med berörda myndigheter samt Bredbandsforum. PTS avser att undersöka möjligheten att involvera länsstyrelsernas övriga funktioner i arbetet med bredbandsutveckling i syfte att främja regional tillväxt och landsbygdsutveckling.

2.2.5 **Samverkan kopplat till funktionen regionala bredbandscoordinatorer**

PTS tillhandahåller som nämnts ett nationellt sekretariat för de regionala bredbandscoordinatorerna placerat vid Bredbandsforums kansli. PTS har nära samverkan med de regionala koordinatorerna i flera frågor bland annat gällande PTS olika regeringsuppdrag och i frågor av ad hoc karaktär, till exempel behov av täckning i samband med nedläggning av kopparnätet.

⁵⁶ <https://pts.se/sv/bransch/internet/robust-kommunikation/utbildning-och-ovningar/telo-17/> (2019-01-09).

⁵⁷ Se PTS redovisning av uppdraget att tillhandahålla nätverket LSB2 i ärende med dnr 18-2623.

De regionala bredbandskoordinatorerna har upparbetat god kännedom om bredbandsmarknaden inom sina respektive geografiska ansvarsområden och är en viktig källa till marknadsinformation i PTS olika analyser och utredningar.

Sekretariatet för de regionala bredbandskoordinatorerna har sedan sommaren 2018, i samband med att Tillväxtverket fick i uppdrag att tillhandahålla ett nationellt sekretariat för regionala digitaliseringskoordinatorer, samverkat med Tillväxtverket gällande inrättandet av funktionen regionala digitaliseringskoordinatorer. PTS bedömer att samverkan gällande funktionen digitaliseringskoordinatorer fortsatt kommer att vara viktig för myndighetens verksamhet.

2.2.6 Utbildningssatsningar på nationell, regional och lokal nivå

PTS har under 2016 genomfört en utbildning om bredband, ”Bredbandsskolan” gentemot de regionala bredbandskoordinatorerna, stödhandläggare på länsstyrelsen och Tillväxtverket. Sedan 2017 har PTS tillhandahållit utbildning om bredband också för kommuners bredbandssamordnare och motsvarande funktioner. Utbildningstillfällena för kommunrepresentanter har anordnats i samverkan med de regionala bredbandskoordinatorerna.

2.2.7 Analysgruppen för regional tillväxt och attraktionskraft

Sedan 2014 deltar PTS i regeringens analysgrupp för regional tillväxt och attraktionskraft 2014-2020.⁵⁸ Analysgruppen ska bidra till att det regionala perspektivet tydliggörs i myndigheternas analysarbeten. Gruppens arbete ska bland annat öka förutsättningarna för erfarenhetsutbyte och kunskaps spridning samt tvärssektoriell omvärldsanalys myndigheterna emellan. Inom ramen för detta nätverk har PTS exempelvis samverkat med Havs- och vattenmyndigheten kring data om bredbandstillgång i skärgårdsmiljöer.

2.2.8 Samråd och dialogmöten

PTS har under 2017 och 2018 som ett led i genomförandet av den nationella bredbandsstrategin genomfört flera uppdrag där samverkan med olika aktörer på nationell, regional och lokal nivå så som länsstyrelser och andra statliga myndigheter, marknadsaktörer och intresseorganisationer, regioner och regionala bredbandskoordinatorer, kommuner och kommunala bredbandssamordnare med flera varit betydelsefulla.⁵⁹

Trafikverket har en nyckelroll i fråga om att skapa förutsättningar för bredbandsutveckling på landsbygden, genom att bredbandsinfrastruktur kan

⁵⁸ N2014/2503/RT.

⁵⁹ <https://pts.se/sv/bransch/internet/bredbandsstrategin/bredbandsuppdrag/> (2019-01-09).

anläggas kostnadseffektivt och säkert i vägområdet.⁶⁰ PTS har därför under 2018 hållit i en dialoggrupp med Trafikverket och telekombranschen i syfte att systematiskt utbyta erfarenheter och lärdomar mellan de som ansöker om tillstånd enligt väglagen för att anlägga bredbandsinfrastruktur och de som hanterar ansökningarna.⁶¹

Målet med dialogmötena har varit att få alla aktörer att bidra till bättre förutsättningar för anläggning av bredbandsinfrastruktur på landsbygden. Mötena i dialoggruppen resulterade bland annat i en överenskommelse mellan Trafikverket och IT & telekomföretagen samt gav underlag för PTS utredning i regeringsuppdraget att kartlägga hinder för utbyggnad av fast och mobilt bredband och ge förslag till hur processer kan effektiviseras.⁶²

PTS har även tillhandahållit dialogmöten gällande andra sakfrågor, exempelvis avseende framdragning av el till mobilmaster och samförläggning.⁶³ PTS bedömer att det finns ett fortsatt behov av dialogmöten om olika sakfrågor i syfte att undanröja hinder för fast och mobil bredbandsutbyggnad och myndigheten avser att bidra i dessa framtida dialoger.

⁶⁰ Se PTS rapport PTS-ER-2018:13 om Trafikverkets betydelse för bredbandsutbyggnaden.

⁶¹ Se anteckningar från dialogmötena i PTS ärende med dnr 18-864.

⁶² Se aktbilaga 142 i PTS ärende med dnr 17-6892.

⁶³ Dialogmöte mellan el- och telekombranschen 4 december 2018.

3 Post- och grundläggande betaltjänster

3.1 Arbete med koppling till regional tillväxt och landsbygdsutveckling

3.1.1 Betydelsen av betaltjänster och paketleveranser för e-handeln

PTS insatser inom område post- och grundläggande betaltjänster bidrar till att skapa förutsättningar för regional tillväxt och landsbygdsutveckling. Post- och grundläggande betaltjänster, tas upp och behandlas mer eller mindre utförligt i merparten av de regionala serviceprogram som ligger till grund för länens insatser inom området kommersiell- och offentlig service. I takt med att e-handeln ökar blir paketleveranser en allt viktigare funktion för regional tillväxt och landsbygdsutveckling. I rutan nedan sammanfattas PTS prioriterade aktiviteter inom området inom ramen för strategin.

PTS aktiviteter inom område post- och grundläggande betaltjänster

- Analys, reglering och tillsyn av den samhällsomfattande posttjänsten
- Främjandeinsatser gällande grundläggande betaltjänster (inklusive fördelning av medel)

3.1.2 PTS insatser på postmarknaden

Postmarknaden fortsätter att förändras i takt med att vi skickar färre brev men allt fler paket. Mellan åren 2000 och 2018 har brevvolymen minskat med drygt 40 procent.⁶⁴ 2018 ökade minskningstakten per år till cirka 8 procent. Med fortsatt digitalisering av skriftliga meddelanden kan nuvarande brevvolymin ha halverats inom några år. För postoperatörerna innebär detta att de behöver ställa om sin verksamhet i takt med att användarnas beteende och behov ändras. Det är viktigt att detta sker på ett hållbart och tillförlitligt sätt, då behovet av en fungerande postutdelning fortfarande är starkt i Sverige.

PTS har sedan flera år upphandlat posttjänster för äldre och personer med funktionsnedsättning som bor i glesbygd och som, på grund av ålder eller funktionsnedsättning, inte har möjlighet att hämta sin post i postlåda eller enligt ordinarie lantbrevbärarservice.⁶⁵ Posttjänsten som utförs av Postnord

⁶⁴ Svensk postmarknad 2019, PTS-ER-2019:7.

⁶⁵ Den senaste upphandlingen genomfördes under år 2016.

innebär att posten delas ut till personens tomtgräns eller i undantagsfall vid boningshuset.

I syfte att skapa en reglering som kan bidra till en moderniserad och välfungerande posttjänst beslutade regering och riksdag under 2017 om ändringar i såväl postförordningen som postlagen. Från och med 1 januari 2018 är statens krav enligt postförordningen att brev ska levereras inom två dagar (tvådagarsbefordran) istället för som tidigare inom en dag (övernattbefordran).⁶⁶ Den 1 april 2018 trädde nya regler i postlagen i kraft som ger PTS möjlighet att meddela på vilket sätt utdelning av postförsändelser ska ske samt även samla in uppgifter från företag som tillhandahåller posttjänster om deras ekonomi och verksamhet.⁶⁷ PTS ser nu över behov av förändringar i tillståndsvillkor och föreskrifter.

De kvalitetsproblem vi har sett under senare år visar att de effektiviseringar som sker inom ramen för nuvarande förutsättningar kan slå mot tillförlitligheten i brevtjänsterna.⁶⁸ Effekten blir stora negativa konsekvenser för enskilda mottagare och ett minskat förtroende för brevet som kommunikationsform. Av den anledningen har PTS de senaste åren utökat myndighetens tillsynsinsatser och under 2018 bland annat skärpt kraven i Postnords tillståndsvillkor, för att det ska leda till höjd kvalitet i postutdelningen.

PTS genomförde under 2018 en studie av hur privatpersoner och småföretag ser på sina behov av att kunna skicka och ta emot skriftliga meddelanden med fysisk post samt hur de ställer sig till alternativet att skicka och ta emot dessa meddelanden via säkra digitala alternativ.⁶⁹ Enligt studien kan den förhållandevis goda bredbandstillgången och den snabba digitaliseringstakten, inklusive tillströmning till digitala brevlådor, innebära en minskning av brevvolymer med över 10 procent per år.

Digitalisering av skriftliga meddelanden kommer således att fortsätta. En följd av de sjunkande brevvolymer och de minskande portointäkter som detta leder till är att de ekonomiska förutsättningarna för att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten på sikt urholkas. Ska en rikstäckande samhällsomfattande posttjänst kunna upprätthållas långsiktigt kan det därför komma att krävas särskild statlig ersättning.

⁶⁶ Postförordning (2010:1049) § 6.

⁶⁷ Postlag (2010:1045).

⁶⁸ *Behov av fysiska brevtjänster på en digitaliserad marknad*, PTS-ER-2018:19.

⁶⁹ Ibid.

PTS kommer att följa utvecklingen vad gäller användningen av digitala postlådor och hur det påverkar förutsättningarna för fortsatt distribution av fysiska försändelser.⁷⁰ Det kan till exempel handla om att närmare studera behovet av insatser för att underlätta övergången till allt mer digitaliserade meddelandetjänster för de privatpersoner och småföretag som idag har svårt att ta del av digitaliseringens möjligheter på detta område.

Under de senaste åren har PTS utvecklat ett GIS-stöd för myndighetens arbete på postområdet. Detta stöd ger PTS viktigt underlag för såväl tillsynsinsatser som främjandearbete. Resultatet av arbetet är delvis även tillgängligt för aktörer på regional nivå genom Tillväxtverkets webbtjänst ”*Pipos Serviceanalys*”.

Enligt Svensk Handels prognoser beräknas e-handeln öka både sin omsättning och sin andel av detaljhandeln till minst det dubbla från år 2017 till 2023.⁷¹ Den snabbt ökande e-handeln och de därmed ökande paketvolymerna har medfört att antalet paketombud ökat och därmed också tillgängligheten.⁷² Lands- och glesbygdsområden är fortsatt känsliga för förändringar, omlokalisering och nedläggning av ombud.

Den europeiska postmarknaden regleras genom ett postdirektiv som senast reviderades 2008. Mot bakgrund av förändringarna på postmarknaden finns det skäl att på nytt se över direktivet. PTS ska därför tillsammans med övriga regleringsmyndigheter inom ”*Europeiska gruppen av tillsynsmyndigheter för posttjänster*” (ERGP) ta fram ett betänkande om vad ett nytt postdirektiv bör innehålla.

3.1.3 PTS insatser för tillgången till grundläggande betaltjänster

Sedan 2012 har PTS och länsstyrelserna arbetat tillsammans med att skapa förutsättningar för att, till en samhällsekonomiskt rimlig kostnad, uppnå det politiskt fastställda målet att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser.⁷³ Arbetet utvecklas kontinuerligt för att på bästa sätt svara mot förändringar i samhällets behov av samt i tillgången till grundläggande betaltjänster över landet. Ändrade beteenden ställer nya krav på dessa betaltjänster.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ https://www.svenskhandel.se/globalassets/dokument/aktuellt-och-opinion/pressmeddelande/rapport_det-stora-detaljhandelsskiftet_2018-digital-version.pdf (2019-02-14).

⁷² *Svensk postmarknad 2019*, PTS-ER-2019:7.

⁷³ Se PTS återrapportering av 2017 års arbete med grundläggande betaltjänster i ärende med dnr 18-355.

Svenskarna har under de senaste åren ändrat beteende när det gäller hur vi betalar.⁷⁴ Användandet av kontanter har minskat i takt med att allt fler har valt andra betalningslösningar, framför allt kortbetalningar och betalningar via internetbanker. På senare år har också betaltjänster via mobiltelefonen blivit vanligare.⁷⁵

Våra förändrade betalningsvanor har medfört en avveckling av serviceställen där exempelvis betalning av räkningar sker över disk. Det kan innebära att vissa grupper av användare som till exempel av olika skäl är beroende av manuell betjäning får problem att utföra sina betalningar. Det kan också uppstå svårigheter för föreningar och mindre företag när det gäller att göra insättningar av dagskassor och i samband med insamlingar.

I samverkan med länsstyrelserna har PTS utvecklat arbetssätt och metoder för att utveckla kompetens och möjliggöra olika typer av stödinsatser. Arbetet har hittills varit inriktat på glesbygdsområden där kommersiella aktörer inte tillhandahåller betaltjänster i en omfattning som motsvarar personernas, föreningarnas och företagets behov. Problemen har emellertid sträckt sig närmare större orter och berör även vissa grupper oberoende av geografisk lokalisering.

På de orter och den landsbygd där marknaden inte tillgodoser behovet av grundläggande betaltjänster finns det möjlighet för staten att gå in med stödjande insatser eller ekonomiska bidrag. Behovet av insatser bedöms av länsstyrelserna. Enligt en förordning från 2014 har länsstyrelserna möjlighet att under vissa villkor lämna stöd till lokala tillhandahållare av grundläggande betaltjänster.⁷⁶ PTS föreskrift från 2015 anger bland annat hur stödet ska beräknas.⁷⁷ Utöver det arbetar länsstyrelserna även med andra stöd- och utvecklingsinsatser, exempelvis insatser som främjar användning av digitala betaltjänster istället för kontanter och manuella betaltjänster över disk.

PTS konstaterar i återrapporteringen av uppdraget gällande grundläggande betaltjänster under 2017 att enskilda länsstyrelsernas behov av bollplank och stöd från myndigheten har minskat i takt med att kompetensen och stödet utvecklats på regional nivå.⁷⁸ Det betyder dock inte att samverkan med den regionala nivån har minskat.

⁷⁴ <https://pts.se/sv/privat/post/tillgang-till-grundlaggande-betaltjanster/> (2018-01-09). Se även *Grundläggande betaltjänster i en digitaliserad framtid*, PTS-ER-2017:20.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Förordning (2014:139) om statligt stöd till tillhandahållare av grundläggande betaltjänster.

⁷⁷ PTSFS 2015:1.

⁷⁸ Se PTS återrapportering av 2017 års arbete med grundläggande betaltjänster i ärende med dnr 18-355.

PTS har vidare enligt återrapporteringen haft en nära dialog och samverkan med framförallt Stödsamordningsfunktionen hos Länsstyrelsen Dalarna och länsgemensamma arbetsgrupper (PTS deltar i två av dessa och har dialog med fler), men även med enskilda länsstyrelser i särskilda frågor. De frågeställningar som numera är i fokus handlar ofta om hur de utmaningar som följer av den snabba digitaliseringen på betaltjänstmarknaden kan lösas. Dialogen och samverkan har också ökat med andra nationella myndigheter och organisationer kring dessa frågor under det gångna året.

Under år 2017 har PTS återigen gett bidrag till Tillväxtverket för att upprätthålla och förvalta webbtjänsten ”*Pipos Serviceanalys*” som gör det möjligt för länsstyrelser att visualisera och analysera data om tillgången till olika grundläggande betaltjänster.⁷⁹ Tjänsten utgör ett viktigt stöd för länsstyrelsernas handläggare i arbetet med regionala insatser och etablering av betaltjänstombud.

3.2 Samverkan med aktörer på nationell, regional och lokal nivå

3.2.1 Post

PTS samverkar med aktörer på nationell och regional nivå inom ramen för Tillväxtverkets nätverk gällande kommersiell service. Det omfattar bland annat deltagande på Tillväxtverkets möten ”*Centralt samordningsforum för servicefrågor*”, dialog med projektet ”*Nationell ombudsplattform*” och med projekt i länen Dalarna, Gävleborg och Stockholm samt med Hela Sverige ska Levast projekt ”*Service i samverkan*” som involverar kommunala serviceprocessledare i elva kommuner.

PTS samverkar också med Tillväxtverket kring GIS-plattformen ”*Pinpoint Sweden*” (Pipos) och webbtjänsten ”*Pipos Serviceanalys*”.

PTS har inlett diskussioner med Postnord och Tillväxtverket om behovet av och förutsättningar för att utveckla samverkan i postfrågor med aktörer på regional nivå. En sådan samverkan kan bli allt viktigare i syfte att identifiera lösningar för att tillgodose behov av posttjänster i lands- och glesbygder med utgångspunkt i regionala och lokala förutsättningar.

I likhet med frågan om tillgång till bredband och bredbandstjänster i ett digitaliserat samhälle så behöver också frågan om tillgång till brev- och pakettjänster komma upp i diskussionerna gällande regioners utvecklingsstrategier. Detta för att klargöra om det finns åtgärder som är lämpliga att hantera i en mer långsiktig regional planering. Detta är bland annat

⁷⁹ Ibid.

viktigt mot bakgrund av den snabba omvandling som detaljhandeln genomgår, till följd av den växande e-handeln.

3.2.2 Grundläggande betaltjänster

I arbetet med grundläggande betaltjänster är PTS samverkan med regionala aktörer betydande. I denna samverkan har Samordningsfunktionen som Länsstyrelsen Dalarna ansvarar för en central roll. PTS samverkar även med Länsstyrelsen Dalarna kring den nationella betaltjänstkonferensen som de arrangerar inom ramen för Samordningsfunktionen och deltar vid behov i de regionala konferenserna som hålls inom ramen för bevakningsuppdraget.

PTS har uppmuntrat länsstyrelserna att integrera betaltjänstarbetet med det regionala servicearbetet och inkludera betaltjänster i de regionala serviceprogrammen som de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna ansvarar för. PTS avser att fortsatt verka för att länsstyrelserna inkluderar de regionalt utvecklingsansvariga i samverkansarbetet om grundläggande betaltjänster.

Några av de myndigheter utöver länsstyrelserna som PTS har återkommande kontakter med i betaltjänstarbetet är Riksbanken, Tillväxtverket, Finansinspektionen och Migrationsverket. PTS bidrar även med finansiellt stöd till Tillväxtverkets GIS-plattform ”*Pinpoint Sweden*” (Pipos) och webbtjänsten ”*Pipos Serviceanalys*” som länsstyrelserna använder i sina regionala bedömningar av tillgången till grundläggande betaltjänster.

Utöver att länsstyrelserna bevakar utvecklingen på marknaden arbetar också PTS aktivt med att bevaka, analysera och föra dialog om utvecklingen på betaltjänstmarknaden med marknadsaktörer och intresseorganisationer.

Därutöver deltar PTS i flera forum inom betaltjänstområdet så som Betalningsrådet, arbetsutskottet under rådet för Betalningars räckvidd, tillgänglighet och tillförlitlighet, samt har haft samverkansmöten med bland annat Svenska Bankföreningen och Sparbankernas Riksförbund.

4 Framåtblick

4.1 Tydligare styrning behövs i arbetet med regional tillväxt och landsbygdsutveckling kopplat till PTS verksamhet

Tillväxtverket har i en rapport om statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet identifierat att det starkaste incitamentet för samverkan mellan nationell och regional nivå är gemensamma uppdrag, alternativt tydligt definierade former för samverkan kring myndigheternas sakfrågor.⁸⁰ För att åstadkomma tydligare styrning i arbetet med regional tillväxt rekommenderar Tillväxtverket i rapporten att regeringen ger gemensamma uppdrag till myndigheter och regionalt utvecklingsansvariga.

PTS känner igen sig i Tillväxtverkets beskrivning och har i verkets uppföljning av statliga myndigheters arbete med regional tillväxt lyft motsvarande behov av synkroniserad styrning av sakfrågor gällande bredbandsfrämjande, kopplat till de regionala bredbandskoordinatorernas uppdrag och mandat. Prioriteringen av bredbandsfrågor i det regionala tillväxtarbetet påverkas enligt PTS av att bredband inte är inkluderat i det lagstadgade ansvaret för regional utveckling.⁸¹

4.2 PTS arbete i utvecklingen mot ett hållbart digitaliserat samhälle

En av de mer genomgripande samhällsförändringarna är den pågående digitaliseringen. Den är en av de främsta drivkrafterna för utvecklingen på marknaden för elektronisk kommunikation. Den skapar nya förutsättningar för postmarknaden, framför allt genom att e-handeln leder till ökade paketvolymmer samtidigt som fysiska brev ersätts av digital post.

Övergången till ett digitalt samhälle kommer att innebära nya möjligheter för samhället i stort. Användningen av digitala tjänster och digitalt innehåll inom exempelvis områdena e-hälsa, e-lärande, molnet, diverse näringsverksamheter samt uppkopplade hem och saker, blir allt mer konkret och sammankopplas med hur vi lever våra liv oavsett var i landet vi bor, verkar och vistas.

Utvecklingen mot ett uppkopplat Sverige med ökad (digital) närhet och ökade möjligheter till effektiv styrning av viktiga resurser benämns ofta som ett ”*smart samhälle*”. PTS ska verka för ett hållbart digitaliserat samhälle för medborgare

⁸⁰ Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet, Tillväxtverket, september 2018, dnr Å 2018-165 s. 37.

⁸¹ Se PTS ärende med dnr 18-3678.

och företag genom att skapa de förutsättningar som behövs för att alla ska ta del av den digitala utvecklingen.⁸²

Med de högt ställda mål om ett helt uppkopplat Sverige som regeringen satt i sin bredbandsstrategi från december 2016, och där PTS har fått en viktig roll, ser myndigheten ett fortsatt behov av att fokusera på dessa frågor.

För att möjligheterna med digitaliseringen av samhället ska kunna bli verklighet krävs att det i hela landet finns en utbyggd digital infrastruktur, med tillräcklig kapacitet, kvalitet, säkerhet och robusthet. Centralt är också att alla användare inkluderas och känner tillit till den digitala tekniken och de tjänster som erbjuds. Myndigheten arbetar på en rad olika sätt för att underlätta utbyggnad av bredbandsnät och främja användning, bland annat genom att samverka med nyckelaktörer och bidra med kunskap om elektroniska kommunikationer. PTS har också i uppdrag att säkerställa tillgång till bredbandsuppkoppling med grundläggande internet.⁸³

Utöver myndighetsutövning är information, utbildning och samverkan viktiga verktyg i främjandearbetet. PTS ska arbeta för att informera och utbilda Sveriges kommuner om bredband och bredbandsutbyggnad bland annat genom vägledningar och särskilda utbildningssatsningar. Myndigheten planerar att genomföra aktiviteter i syfte att informera om utbyggnadslagen. Vidare ska myndigheten fortsatt verka för förbättrad täckning och ökad kapacitet i mobilnäten samt arbeta med robusthetsfrågor såsom att sprida information om konceptet ”Robust fiber” och e-tjänsten ”Ledningskollen”.⁸⁴

PTS ska arbeta vidare med data och analys inom myndighetens verksamhetsområden – elektronisk kommunikation, post- och grundläggande betaltjänster – för att på så vis få kunskap och kunna sprida information om digitaliseringen och de förändringar den medför på postmarknaden och andra områden.

Utöver detta har PTS fått ansvaret för det kansli som ska stötta regeringens råd för digitalisering (Digitaliseringsrådet), i arbetet med genomförandet av digitaliseringsstrategin. PTS avser att samordna arbetet än mer med kansliet i frågor som rör digitalisering.

⁸² Se PTS verksamhetsplan för 2019.

⁸³ <https://pts.se/sv/privat/internet/bredband/pts-atgarder-for-att-ge-hushall-och-foretag-tillgang-till-grundlaggande-internetuppkoppling-och-telefoni/>.

⁸⁴ Se <https://robustfiber.se/> respektive <https://www.ledningskollen.se/> (2019-03-05).

Regeringen har föreslagit att PTS tillförs medel för arbete med att konkretisera framtida stödinsatser för bredband. En viktig fråga i det kommande utredningsarbetet blir möjligheten till regionala prioriteringar av stödinsatserna.

PTS är, och vill fortsatt vara, en viktig förutsättningsskapande aktör i utvecklingen mot ett hållbart digitaliserat samhälle. Nyckelaktörerna regioner, länsstyrelser och kommuner är viktiga samverkansparter till PTS på regional och lokal nivå i arbetet med att skapa dessa förutsättningar.

